

Για τη Διεθνή Ημέρα Διεμφυλικής Ορατότητας

Η Διεθνής Ημέρα Διεμφυλικής Ορατότητας, η 31η Μαρτίου, αφιερώνεται στην ορατότητα της τρανς κοινότητας και στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας έναντι των στερεότυπων, των διακρίσεων, της περιορισμένης πρόσβασης ή των αποκλεισμών, αλλά και της έμφυλης βίας που αντιμετωπίζουν τα τρανς άτομα σε όλο τον κόσμο.

Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα, η Επιτροπή Ισότητας Φύλων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θα ήθελε να αναφερθεί στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των τρανς και φυλοδιαφορετικών ατόμων, τα οποία αποτελούν μια από τις πιο ευάλωτες ομάδες, καθώς τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους καταστρατηγούνται, ενώ βιώνουν περιορισμένη πρόσβαση και υφίστανται αποκλεισμούς στον χώρο της εκπαίδευσης, της εργασίας, της υγείας, της πρόνοιας. Ειδικότερα, τα τρανς άτομα μεγαλύτερης ηλικίας δεν δικαιούνται σύνταξη, ενώ πολλά τρανς παιδιά όταν γνωστοποιούν την ταυτότητα φύλου τους εκδιώκονται από την οικογένειά τους και άλλα αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το σχολείο λόγω ενδοσχολικού εκφοβισμού.

Στη χώρα μας, παρά την ψήφιση νομοθεσίας για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου στις 10 Οκτωβρίου του 2017, που αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή και ορίζει ρητώς ότι για τη μεταβολή του φύλου και του κυρίου ονόματος ενός προσώπου δεν προαπαιτούνται ιατρικές προϋποθέσεις ή γνωματεύσεις, η κείμενη νομοθεσία (ν. 4491/2017) εξακολουθεί να θέτει περιορισμούς ή να διατηρεί σημαντικές ελλείψεις που η πολιτεία οφείλει να διορθώσει.

Σύμφωνα με το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (ΣΥΔ), που είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση εθελοντικού χαρακτήρα για τα δικαιώματα της τρανς κοινότητας, η νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου θα μπορούσε να ήταν μια εξαιρετική ευκαιρία, η οποία όμως δεν αξιοποιήθηκε, καθώς η Ελλάδα δεν εναρμονίστηκε με την απόφαση (2048/2015) της Κοινοβουλευτικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣτΕ), που καλούσε τα κράτη-μέλη να μεταρρυθμίσουν τις νομοθεσίες τους.

Για τους παραπάνω λόγους, σύμφωνα με το ΣΥΔ, είναι απαραίτητο να γίνουν οι αναγκαίες βελτιώσεις στην ελληνική νομοθεσία, ώστε:

- Οι διαδικασίες επαναπροσδιορισμού του φύλου να είναι εξωδικαστικές, καθώς αφενός η δυνατότητα της εκούσιας δικαιοδοσίας μειώνεται, προσκρούοντας σε διακρίσεις για λόγους οικονομικής κατάστασης, αφετέρου δεν ανταποκρίνεται στο κριτήριο του αυτοπροσδιορισμού, εφόσον στην ουσία τα τρανς άτομα ετεροπροσδιορίζονται από τη δικαστική έδρα.
- Να μην υπάρχουν διακρίσεις για λόγους ηλικίας.
- Να διατηρείται τυχόν υπάρχων γάμος, σύμφωνα και με α) τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) Michal Bobek, και με β) την απόφαση της 28-06-2017 εκδοθείσα από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, που δεν αποκλείει τα έγγαμα πρόσωπα.
- Να μεταβάλλεται η καταχώριση φύλου και του κυρίου ονόματος σε τυχόν υπάρχοντα τέκνα, ώστε να μην παραβιάζεται η μυστικότητα της διαδικασίας, ούτε η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.
- Να διατυπώνεται ρητώς σε διάταξη η δυνατότητα τρίτης καταχώρισης φύλου για τα πρόσωπα που το επιθυμούν, αναγκαιότητα ήδη αναγνωρισμένη από το Ειρηνοδικείο Αμαρουσίου (απόφαση 67/2018), καθώς και να τροποποιηθούν σχετικές διατάξεις στα δημοτολόγια.
- Να καλύπτεται ασφαλιστικά η διαδικασία επαναπροσδιορισμού φύλου.
- Να συμμορφωθεί η Ελλάδα με την τροποποίηση των ταξινομητικών καταλόγων ψυχικών διαταραχών, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα τρανς πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, δεν κατηγοριοποιούνται ως διανοητικώς ασθενή και δεν θα στιγματίζονται, σύμφωνα με την απόφαση του ΣτΕ, καθώς και με α) τις προτάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την αναθεώρηση του διεθνούς ταξινομητικού καταλόγου, β) το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (22-11-2017), γ) τη δήλωση της Παγκόσμιας Επαγγελματικής Ένωσης για την Υγεία των Διεμφυλικών (WPATH) (15-11-2017) και δ) τη θέση του Κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχιατρικής της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας (ΕΨΕ).

Αξίζει αναφοράς, επομένως, ότι στις 18 Ιουνίου 2018, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας δημοσίευσε τη νέα Διεθνή Ταξινόμηση Νοσημάτων στην 11η έκδοσή της, η οποία παρουσιάστηκε για τελική έγκριση στην Παγκόσμια Συνέλευση Υγείας και το 2019 η τρανς ταυτότητα αφαιρέθηκε από την κατηγορία των ψυχικών διαταραχών αποτελώντας μια ιστορική νίκη του τρανς κινήματος.

Ακόμη, το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών προτείνει βελτιώσεις σε μια σειρά ελλείψεων της ελληνικής νομοθεσίας:

- Να υπάρξει ρητή διάταξη, ώστε να μεταβάλλεται το φύλο και το κύριο όνομα για τους πρόσφυγες και τα πρόσωπα που αιτούνται διεθνούς προστασίας.
- Να διασφαλιστεί ρητά η ισότιμη συμπεριληπτική αντιμετώπιση των τρανς και ίντερσεξ ανθρώπων στον χώρο της υγείας δίχως διακρίσεις.
- Να δηλωθεί ρητά ότι τα τρανς παιδιά και έφηβοι δεν επιτρέπεται να αντιμετωπίζουν διακρίσεις και εκφοβισμό στο σχολείο και γενικότερα στον χώρο της εκπαίδευσης, σύμφωνα με αποφάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη.
- Να τροποποιηθούν οι νομοθεσίες απαγόρευσης των διακρίσεων για λόγους φύλου και ιδιαίτερα οι ν. 3896/2010, 3769/2009 και 4097/2012.
- Να υπάρξει ρητή διάταξη που να απαγορεύει τις χειρουργικές επεμβάσεις σε ανήλικα πρόσωπα δίχως τη συναίνεση τους, σύμφωνα με την απόφαση 2191/2017 του ΣτΕ, καθώς και σύμφωνα με τη σχετική απόφαση της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων των Ηνωμένων Εθνών που κατατάσσει αυτές τις επεμβάσεις στην κατηγορία των βασανιστηρίων.
- Να συμπεριλαμβάνεται η έκφραση, η ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου στη χάραξη των εθνικών στρατηγικών για θέματα ισότητας φύλων.
- Να υπάρξουν ενημερωτικά σεμινάρια για την εφαρμογή της νομοθεσίας σε κρατικούς λειτουργούς, καθώς έχουν αναφερθεί προβλήματα εφαρμογής του νόμου τόσο σε Ειρηνοδικεία όσο και σε Ληξιαρχεία.
- Να αναθεωρηθεί το νομοθετικό πλαίσιο (ν. 2734/1999) για την εργασία στο σεξ, στην κατεύθυνση της πλήρους αποποινικοποίησης, της προστασίας των δικαιωμάτων και του αποστιγματισμού των προσώπων που ασκούν εργασία στο σεξ.

Η Επιτροπή Ισότητας Φύλων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στηρίζει τον αγώνα για τα δικαιώματα των τρανς και φυλοδιαφορετικών ατόμων και ενδιαφέρεται για την ευαισθητοποίηση της ακαδημαϊκής κοινότητας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η τρανσφοβία και ο ρατσισμός.